

EUROPAPARLAMENTS- OG RÅSDIREKTIV 2009/103/EF

2016/EØS/8/44

av 16. september 2009

om ansvarsforsikring for motorvogn og kontroll med at forsikringsplikten overholdes

(kodifisert utgave)(*)

EUROPAPARLAMENTET OG RÅDET FOR DEN EUROPEISKE UNION HAR —

under henvisning til traktaten om opprettelse av Det europeiske fellesskap, særlig artikkel 95 nr. 1,

under henvisning til forslag fra Kommisjonen,

under henvisning til uttalelse fra Den europeiske økonomiske og sosiale komité⁽¹⁾,

etter framgangsmåten fastsatt i traktatens artikkel 251⁽²⁾ og

ut fra følgende betraktninger:

- 1) Rådskonklusjon 72/166/EØF av 24. april 1972 om tilnærming av medlemsstatenes lovgivning om ansvarsforsikring for motorvogn og kontroll med at forsikringsplikten overholdes⁽³⁾, annet rådskonklusjon 84/5/EØF av 30. desember 1983 om tilnærming av medlemsstatenes lovgivning om ansvarsforsikring for motorvogn⁽⁴⁾, tredje rådskonklusjon 90/232/EØF av 14. mai 1990 om tilnærming av medlemsstatenes lovgivning om ansvarsforsikring for motorvogn⁽⁵⁾ og europaparlaments- og rådskonklusjon 2000/26/EF av 16. mai 2000 om tilnærming av med-

lemsstatenes lovgivning om ansvarsforsikring for motorvogn (fjerde direktiv om motorvognforsikring)⁽⁶⁾ er blitt betydelig endret flere ganger⁽⁷⁾. Av klarhetshensyn og av praktiske årsaker bør disse fire direktivene samt europaparlaments- og rådskonklusjon 2005/14/EF av 11. mai 2005 om endring av rådskonklusjon 72/166/EØF, 84/5/EØF, 88/357/EØF og 90/232/EØF samt europaparlaments- og rådskonklusjon 2000/26/EF om ansvarsforsikring for motorvogn⁽⁸⁾ kodifiseres.

- 2) Ansvarsforsikring for motorvogn (motorvognforsikring) er av særlig betydning for europeiske borgere, både som forsikringstakere og skadelidte i en ulykke. Den er også av vesentlig betydning for forsikringsforetakene, ettersom den utgjør en betydelig del av skadeforsikringsmarkedet i Fellesskapet. Motorvognforsikring påvirker også fri bevegelighet for personer og kjøretøyer. Styrking og befestelse av det indre marked for motorvognforsikring bør derfor være et viktig mål for fellesskapstiltak på området finansielle tjenester.
- 3) Hver medlemsstat må treffe alle hensiktsmessige tiltak for å sikre at erstatningsansvar ved bruk av kjøretøyer som vanligvis er hjemmehørende på medlemsstatens territorium, er dekket av forsikring. Omfanget av ansvarsdekningen og vilkårene for forsikringsdekningen må fastsettes på grunnlag av disse tiltakene.
- 4) For å unngå eventuelle feiltolkninger av dette direktiv og gjøre det lettere å få forsikringsdekning for kjøretøyer med midlertidige kjennemerker, bør definisjonen av territoriet der kjøretøyet vanligvis er hjemmehørende, vise til territoriet i den stat som kjøretøyet har kjennemerket til, uansett om kjennemerket er permanent eller midlertidig.

(*) Denne fellesskapsrettsakten, kunngjort i EUT L 263 av 7.10.2009, s. 11, er omhandlet i EØS-komiteens beslutning nr. 117/2011 av 21. oktober 2011 om endring av EØS-avtalens vedlegg IX (Finansielle tjenester), se EØS-tillegget til *Den europeiske unions tidende* nr. 70 av 22.12.2011, s. 17.

⁽¹⁾ EUT C 224 av 30.8.2008, s. 39.

⁽²⁾ Europaparlamentsuttalelse av 21. oktober 2008 (ennå ikke offentliggjort i EUT) og rådsbeslutning av 13. juli 2009.

⁽³⁾ EFT L 103 av 2.5.1972, s. 1.

⁽⁴⁾ EFT L 8 av 11.1.1984, s. 17.

⁽⁵⁾ EFT L 129 av 19.5.1990, s. 33.

⁽⁶⁾ EFT L 181 av 20.7.2000, s. 65.

⁽⁷⁾ Se vedlegg I del A.

⁽⁸⁾ EUT L 149 av 11.6.2005, s. 14.

- 5) Samtidig som det allmenne kriteriet om at kjennemerket avgjør på hvilket territorium kjøretøyet vanligvis er hjemmehørende, bør det fastsettes en særlig regel for ulykker forårsaket av kjøretøyer uten kjennemerke eller med et kjennemerke som ikke, eller ikke lenger, svarer til kjøretøyet. I slike tilfeller, og bare med sikte på å avgjøre erstatningskravet, bør territoriet der kjøretøyet vanligvis er hjemmehørende, anses som territoriet der ulykken inntraff.
- 6) Et forbud mot systematisk kontroll av motorvognforsikringer bør få anvendelse både på kjøretøyer som vanligvis er hjemmehørende på en annen medlemsstats territorium og på kjøretøyer som vanligvis er hjemmehørende på en tredjestats territorium, men som kommer inn fra en annen medlemsstats territorium. Bare ikke-systematiske kontroller som ikke innebærer forskjellsbehandling, og som foretas som ledd i en kontroll som ikke utelukkende gjelder forsikringskontroll, skal tillates.
- 7) Kontroll av grønne kort for kjøretøyer som vanligvis er hjemmehørende i en medlemsstat, og som kommer inn på territoriet til en annen medlemsstat, kan avskaffes gjennom avtale mellom de nasjonale forsikringsbyråene, hvorved hvert nasjonale byrå garanterer erstatning i henhold til bestemmelsene i nasjonal lovgivning for en skade som gir rett til erstatning, og som forårsakes på dens territorium av et slikt kjøretøy, enten det er forsikret eller ikke.
- 8) En slik avtale om garanti forutsetter at alle motorvogner hjemmehørende i Fellesskapet som ferdes på Fellesskapets territorium, er dekket av forsikring. Den enkelte medlemsstats nasjonale lovgivning bør derfor inneholde bestemmelser om en lovpliktig ansvarsforsikring for kjøretøyer som skal være gyldig i hele Fellesskapet.
- 9) Ordningen som fastsettes i dette direktiv, kan utvides til å gjelde kjøretøyer som vanligvis er hjemmehørende på territoriet til en tredjestat som medlemsstatens nasjonale forsikringsbyrå har inngått en tilsvarende avtale med.
- 10) Hver medlemsstat bør kunne gjøre unntak fra det allmenne kravet om lovpliktig forsikring for kjøretøyer tilhørende visse offentlige eller private fysiske eller juridiske personer. Når det gjelder ulykker forårsaket av slike kjøretøyer, bør de medlemsstater som gjør slikt unntak, utpeke en myndighet eller et organ som skal betale erstatning til skadelidte ved ulykker som har inntruffet i en annen medlemsstat. Det bør iverksettes tiltak for å sikre at behørig erstatning betales ikke bare til skadelidte ved ulykker forårsaket av disse kjøretøyene i utlandet, men også til skadelidte ved ulykker som inntreffer i den medlemsstat der kjøretøyet vanligvis er hjemmehørende, uavhengig av om de er bosatt på dens territorium. Medlemsstatene bør dessuten sikre at listen over personer som er unntatt fra kravet om lovpliktig forsikring, og de myndigheter eller organer som er ansvarlige for å betale erstatning til skadelidte ved ulykker forårsaket av slike kjøretøyer, oversendes Kommisjonen med sikte på offentliggjøring.
- 11) Hver medlemsstat bør kunne gjøre unntak fra det allmenne kravet om lovpliktig forsikring for visse typer kjøretøyer eller visse kjøretøyer som har et særlig kjennemerke. I slike tilfeller har de øvrige medlemsstater rett til å kreve, ved innreise til deres territorium, et gyldig grønt kort eller en grenseforsikringsavtale for å sikre betaling av erstatning til skadelidte ved en eventuell ulykke forårsaket av slike kjøretøyer på deres territorium. Ettersom avskaffingen av grensekontroller innenfor Fellesskapet innebærer at det ikke er mulig å sikre at kjøretøyer som krysser grenser, er dekket av en forsikring, kan det heller ikke garanteres erstatning for skadelidte ved ulykker som skjer i utlandet. Det bør også sikres behørig erstatning til skadelidte ikke bare ved ulykker som forårsakes av slike kjøretøyer i utlandet, men også i den medlemsstat der kjøretøyet vanligvis er hjemmehørende. Medlemsstatene bør derfor behandle skadelidte ved ulykker forårsaket av slike kjøretøyer på samme måte som skadelidte ved ulykker forårsaket av kjøretøyer som er uforsikret. Erstatning til skadelidte ved ulykker forårsaket av kjøretøyer som er uforsikret, bør derfor betales av erstatningsorganet i den medlemsstat der ulykken inntraff. Ved betaling til skadelidte ved ulykker forårsaket av kjøretøyer som er omfattet av unntaket, bør erstatningsorganet ha et erstatningskrav mot erstatningsorganet i den medlemsstat der kjøretøyet vanligvis er hjemmehørende. En viss tid etter gjennomføringen og anvendelsen av denne muligheten for unntak, og idet det tas hensyn til de erfaringer som er gjort med ordningen, bør Kommisjonen ved behov framlegge forslag om å erstatte eller oppheve den.
- 12) Medlemsstatenes forpliktelse til å garantere forsikringsdekning for visse minstebeløp er et viktig bidrag for å sikre beskyttelse av skadelidte. Minstebeløpet for dekning av personskader bør beregnes slik at full og rimelig erstatning betales til alle skadelidte som har svært alvorlige skader, samtidig som det tas hensyn til at ulykker med flere skadelidte er uvanlige, og at bare i et lite antall ulykker får flere skadelidte svært alvorlige skader i samme skadetilfelle. Det bør fastsettes et minstebeløp for dekning per skadelidte eller per skadetilfelle. For å legge til rette for innføringen av slike minstebeløp bør det fastsettes en overgangsperiode. Det bør imidlertid fastsettes en kortere periode enn overgangsperioden, og i løpet av denne perioden bør medlemsstatene øke disse beløpene til minst halvparten av de nivåer som er fastsatt.

- 13) For å sikre at verdien av minstebeløpet for dekning ikke svekkes over tid, bør det innføres en klausul om regelmessig revisjon med utgangspunkt i den europeiske konsumprisindeksen (EKPI) som blir offentliggjort av Eurostat i henhold til rådsforordning (EF) nr. 2494/95 av 23. oktober 1995 om harmoniserte konsumprisindeksar⁽¹⁾. Det bør også fastsettes saksbehandlingsregler for en slik revisjon.
- 14) Det må innføres bestemmelser om et organ som skal sikre at skadelidte får erstatning når kjøretøyet som forårsaket ulykken, er uforsikret eller uidentifisert. Det er viktig å fastsette at skadelidte i en slik ulykke bør kunne henvende seg direkte til dette organet som et første kontaktpunkt. Medlemsstatene bør imidlertid ha mulighet til å anvende visse begrensede unntak med hensyn til betaling av erstatning fra dette organet, og til å fastsette at erstatning for tingsskade forårsaket av et ukjent kjøretøy kan begrenses eller utelukkes på bakgrunn av faren for bedrageri.
- 15) Det er i de skadelidtes interesse at virkningene av visse klausuler om ansvarsfraskrivelse begrenses til forholdet mellom forsikringsgiveren og den personen som er ansvarlig for ulykken. Dersom kjøretøyet er stjålet eller tilegnet ved makt, kan medlemsstatene imidlertid fastsette at erstatningen skal betales av ovennevnte organ.
- 16) For å lette den økonomiske byrden for dette organet kan medlemsstatene fastsette en viss egenandel i tilfeller der organet betaler erstatning for tingsskade forårsaket av uforsikrede kjøretøyer eller kjøretøyer som er stjålet eller tilegnet ved makt.
- 17) Muligheten til å begrense eller hindre betaling av rimelig erstatning til skadelidte fordi kjøretøyet er ukjent, bør ikke kunne anvendes dersom organet har betalt erstatning for betydelige personskader til en skadelidte ved samme ulykke som der tingsskaden oppstod. Medlemsstatene kan i forbindelse med tingsskader fastsette en egenandel for den skadelidte opp til grensen fastsatt i dette direktiv. Vilklårene for at personskader skal anses som betydelige, bør fastsettes i nasjonal lovgivning eller forskrifter i den medlemsstat der ulykken inntreffer. Ved fastsettelsen av disse vilklårene kan medlemsstatene blant annet ta hensyn til om skaden har krevd behandling på sykehus.
- 18) Når en ulykke er forårsaket av et uforsikret kjøretøy, vil organet som betaler erstatning til skadelidte i ulykker forårsaket av uforsikrede eller ukjente kjøretøyer, være bedre stilt enn skadelidte med hensyn til å gjøre krav gjeldende overfor den erstatningspliktige part. Det bør derfor fastsettes at dette organet ikke kan kreve at skadelidte for å få erstatning må påvise at den erstatningspliktige part ikke har evne eller vilje til å betale.
- 19) Ved en tvist mellom ovennevnte organ og ansvarsforsikringsselskapet med hensyn til hvem av dem som skal betale erstatning til skadelidte i en ulykke, bør medlemsstatene for å unngå at betalingen av erstatning til skadelidte blir forsinket, sikre at en av partene utpekes som ansvarlig for i første instans å betale erstatning i påvente av en løsning av tvisten.
- 20) Skadelidte ved motorvognulykker bør sikres tilsvarende behandling uansett hvor i Fellesskapet ulykken inntreffer.
- 21) Familiemedlemmer til forsikringstakeren, til føreren eller til enhver annen erstatningspliktig bør gis tilsvarende beskyttelse som andre tredjemenn, i hvert fall når det gjelder personskader.
- 22) Personskader og tingsskader som rammer fotgjengere, syklistene og andre ikke-motoriserte trafikanter, som vanligvis er den svakeste part i en ulykke, bør dekkes av den lovpliktige forsikringen for kjøretøyet som er innblandet i ulykken, dersom de har rett til erstatning i henhold til nasjonal sivilrettslig lovgivning. Denne bestemmelsen berører verken spørsmålet om erstatningsansvar eller størrelsen på en eventuell skadeserstatning ved en bestemt ulykke i henhold til nasjonal lovgivning.
- 23) Det at alle passasjerer i et kjøretøy omfattes av forsikringen, er et viktig framskritt i gjeldende lovgivning. Dette formålet ville settes i fare dersom passasjerer ble utelukket fra forsikringsdekning i henhold til nasjonal lovgivning eller vilkår i en forsikringsavtale fordi de hadde eller burde hatt kjennskap til at føreren av kjøretøyet var påvirket av alkohol eller annet rusmiddel da ulykken inntraff. En passasjer har vanligvis ikke forutsetning for å vurdere graden av beruselse hos føreren. Målet om å avskrekke personer fra å kjøre under påvirkning av rusmidler oppnås ikke ved å redusere forsikringsdekningen for passasjerer som blir skadet i motorvognulykker. Dekning av slike passasjerer gjennom den lovpliktige motorvognforsikringen for kjøretøyet berører imidlertid verken deres ansvar i henhold til gjeldende nasjonal lovgivning eller størrelsen på en eventuell skadeserstatning ved en bestemt ulykke.
- 24) Alle lovpliktige motorvognforsikringer bør dekke hele Fellesskapets territorium.

⁽¹⁾ EFT L 257 av 27.10.1995, s. 1.

- 25) Visse forsikringsforetak innfører klausuler i sine forsikringspoliser om at avtalen opphører å gjelde dersom kjøretøyet befinner seg utenfor registreringsmedlemsstaten i lengre tid enn et nærmere angitt tidsrom. En slik praksis er i strid med prinsippet i dette direktiv, som fastsetter at den lovpliktige motorvognforsikringen skal dekke hele Fellesskapets territorium på grunnlag av én enkelt premie. Det bør derfor angis at forsikringsdekningen skal fortsette å gjelde i hele avtaleperioden, uansett om kjøretøyet befinner seg i en annen medlemsstat i et bestemt tidsrom, uten at dette berører kravene i medlemsstatenes nasjonale lovgivning om registrering av kjøretøyer.
- 26) Av hensyn til den forsikrede part bør hver enkelt forsikringspolise for en enkeltpremie garantere, i hver medlemsstat, den dekning som lovgivningen i vedkommende stat krever eller den dekning som kreves av lovgivningen i den medlemsstat der kjøretøyet vanligvis er hjemmehørende, dersom denne dekningen er høyere.
- 27) Det bør iverksettes tiltak for å gjøre det lettere å få forsikringsdekning for kjøretøyer som importeres fra én medlemsstat til en annen, selv om kjøretøyet ennå ikke er registrert i bestemmelsesmedlemsstaten. Det bør gis mulighet for et midlertidig unntak fra hovedregelen som fastsetter i hvilken medlemsstat risikoen består. I et tidsrom på 30 dager fra den dato kjøretøyet leveres til, stilles til rådighet for eller sendes til kjøperen, bør bestemmelsesmedlemsstaten anses som den medlemsstat der risikoen består.
- 28) En person som ønsker å inngå en ny avtale om motorvognforsikring med en annen forsikringsgiver, bør kunne dokumentere ulykker og erstatningskrav som oppsto under den foregående avtalen. Forsikringstakeren bør ha rett til når som helst å anmode om en erklæring om erstatningskrav, eller om fravær av slike krav, i forbindelse med det eller de kjøretøyer som har vært omfattet av forsikringsavtalen, for minst de siste fem årene av avtaleforholdet. Forsikringsforetaket eller et organ som er utpekt av en medlemsstat til å yte lovpliktig forsikring eller utstede slike erklæringer, bør stille denne erklæringen til rådighet for forsikringstakeren innen 15 dager fra anmodningen.
- 29) For å sikre tilfredsstillende beskyttelse for skadelidte ved motorvognulykker bør medlemsstatene ikke tillate forsikringsforetak å fastsette en egenandel for den skadelidte.
- 30) Retten til å påberope seg forsikringsavtalen og rette krav direkte mot forsikringsforetaket er av stor betydning for beskyttelsen av skadelidte ved motorvognulykker. For å fremme et effektivt og raskt erstatningsoppgjør og i størst mulig grad unngå kostbare retterganger bør retten til å fremme direktekrav mot forsikringsforetaket som dekker den ansvarlige parts erstatningsansvar, gjelde for skadelidte ved enhver motorvognulykke.
- 31) For å oppnå tilstrekkelig beskyttelse for skadelidte ved motorvognulykker bør framgangsmåten med begrunnet tilbud omfatte alle typer motorvognulykker. Den samme framgangsmåten bør få tilsvarende anvendelse dersom ulykken behandles gjennom ordningen med nasjonale forsikringsbyråer.
- 32) I henhold til artikkel 11 nr. 2 i rådsforordning (EF) nr. 44/2001 av 22. desember 2000 om domsmyndighet og anerkjennelse og fullbyrdelse av rettsavgjørelser på det sivilrettslige og handelsrettslige område⁽¹⁾, lest i sammenheng med artikkel 9 nr. 1 bokstav b) i samme forordning, kan den skadelidte framsette sitt krav overfor ansvarsforsikringselskapet i den medlemsstat der den skadelidte er bosatt.
- 33) Ordningen med grønt kort-byråer sikrer at erstatningskrav kan avgjøres problemfritt i den skadelidtes bostedsstat, selv når den annen part kommer fra en annen europeisk stat.
- 34) Skadelidte som er påført skade som følge av en motorvognulykke som omfattes av dette direktivs virkeområde og inntreffer i en annen stat enn skadelidtes bostedsstat, bør gis rett til å fremme erstatningskrav i sin bostedsstat mot en skaderepresentant som er utpekt der av den ansvarlige parts forsikringsforetak. Denne løsningen ville innebære at en skade som er påført utenfor skadelidtes bostedsstat, kan behandles på en måte som skadelidte er fortrolig med.
- 35) Denne ordningen med en skaderepresentant i skadelidtes bostedsstat vil verken ha innflytelse på hvilken materiell rett som skal anvendes i hvert enkelt tilfelle, eller på spørsmålet om domsmyndighet.
- 36) Skadelidtes rett til å fremme direktekrav mot forsikringsforetaket vil være en logisk følge av utpekingen av slike skaderepresentanter, og vil dessuten forbedre den rettslige stillingen til skadelidte ved motorvognulykker som inntreffer utenfor deres bostedsstat.
- 37) Det bør fastsettes at den medlemsstat der forsikringsforetaket har fått sin tillatelse, skal kreve at foretaket utpeker skaderepresentanter som er bosatt eller etablert i de andre medlemsstatene, som skal innhente alle nødvendige opplysninger i forbindelse med erstatningskrav som følge av slike ulykker, og som skal treffe de nødvendige tiltak for å avgjøre erstatningskravene på vegne av forsikringsforetaket og for dettes regning, herunder utbetaling av erstatning. Skaderepresentanter bør ha vide nok fullmakter til å representere forsikringsforetaket overfor personer som er påført skade ved slike ulykker, og dessuten til å representere forsikringsforetaket overfor nasjonale myndigheter, herunder om nødvendig overfor domstoler, i den grad dette er forenlig med internasjonal privatrett om tildeling av domsmyndighet.

(1) EFT L 12 av 16.1.2001, s. 1.

- 38) Skaderepresentantens virksomhet utgjør ikke et tilstrekkelig grunnlag for å tildele domstolene domsmyndighet i skadelidtes bostedsstat, med mindre dette er fastsatt i internasjonal privatrett om tildeling av domsmyndighet.
- 39) Utpeking av representanter med ansvar for erstatningsoppgjør bør være et av vilkårene for å få adgang til og for fortsatt å utøve forsikringsvirksomhet som oppført i klasse 10 i avsnitt A i vedlegget til første rådsdirektiv 73/239/EØF av 24. juli 1973 om samordning av lover og forskrifter om adgang til å starte og utøve virksomhet innen direkte forsikring med unntak av livsforsikring⁽¹⁾, unntatt transportøransvar. Dette vilkår bør derfor inngå i den offentlige tillatelse som utstedes av myndighetene i den medlemsstat der forsikringsforetaket oppretter sitt hovedkontor, som beskrevet i avdeling II i rådsdirektiv 92/49/EØF av 18. juni 1992 om samordning av lover og forskrifter om direkte forsikring med unntak av livsforsikring og om endring av direktiv 73/239/EØF og 88/357/EØF (tredje direktiv om annen forsikring enn livsforsikring)⁽²⁾. Vilkaoret bør også gjelde for forsikringsforetak som har sitt hovedkontor utenfor Fellesskapet, og som har fått tildelt en tillatelse som gir dem adgang til å utøve forsikringsvirksomhet i en medlemsstat i Fellesskapet.
- 40) I tillegg til at det sørges for at forsikringsforetaket har en representant i skadelidtes bostedsstat, bør skadelidtes særlige rett til å få et raskt erstatningsoppgjør sikres. Det er derfor nødvendig å innlemme i den nasjonale lovgivning effektive og systematiske økonomiske eller tilsvarende administrative sanksjoner – som for eksempel påbud i kombinasjon med administrative bøter, regelmessige rapporter til tilsynsmyndigheter, kontroller på stedet, offentliggjøring i det nasjonale offisielle kunngjøringsblad og i pressen, innstilling av foretakets virksomhet (forbud mot å inngå nye avtaler i et visst tidsrom), utpeking av en representant for tilsynsmyndighetene, som skal være ansvarlig for å kontrollere at virksomheten drives i samsvar med forsikringslovgivningen, tilbakekalling av tillatelse til denne type virksomhet, sanksjoner som skal pålegges ledelsen – i de tilfeller der forsikringsforetaket eller dets representant ikke oppfyller sin forpliktelse til å tilby erstatning innenfor en rimelig tidsfrist. Dette bør ikke være til hinder for anvendelse av andre tiltak som kan anses som hensiktsmessige, særlig i henhold til den lovgivning som får anvendelse på tilsynssaker. Det er imidlertid et vilkår at det ikke er strid om ansvaret og den påførte skade, slik at forsikringsforetaket kan komme med et begrunnet tilbud innenfor den fastsatte tidsfristen. Det begrunnede tilbudet om erstatning bør være skriftlig og inneholde grunnlaget for vurderingen av ansvaret og skaden.
- 41) I tillegg til disse sanksjonene bør det fastsettes at det skal betales renter av erstatningsbeløpet som forsikringsforetaket tilbyr eller som tilkjennes av domstolen, dersom tilbudet ikke er framsatt innen den fastsatte tidsfristen. Dersom medlemsstatene allerede har nasjonale regler som omfatter kravet om renter ved forsinket betaling, kan denne bestemmelsen gjennomføres ved en henvisning til disse reglene.
- 42) Skadelidte som er påført skade som følge av en motorvognulykke, har av og til problemer med å få vite navnet på det forsikringsforetak som yter ansvarsforsikring for en motorvogn som er innblandet i en ulykke.
- 43) I de skadelidtes interesse bør medlemsstatene opprette informasjonssentre for å sikre at slike opplysninger om ulykker der en motorvogn er innblandet, blir gjort tilgjengelige så raskt som mulig. Informasjonssentrene bør også gjøre tilgjengelig opplysninger om skaderepresentanter for skadelidte. Det er nødvendig at slike sentre samarbeider med hverandre og raskt svarer på anmodninger fra informasjonssentre i andre medlemsstater om opplysninger om skaderepresentanter. Det synes hensiktsmessig at slike sentre innhenter opplysninger om forsikringsdekningens faktiske utløpsdato, men ikke om utløpet av polisens opprinnelige gyldighetsperiode dersom avtalen er blitt forlenget fordi den ikke er blitt hevet.
- 44) Det bør fastsettes særlige bestemmelser om kjøretøyer (for eksempel militære kjøretøyer eller offentlige kjøretøyer) som er fritatt for kravet om lovpliktig ansvarsforsikring.
- 45) Den skadelidte kan ha en rettmessig interesse i å få opplyst identiteten til eieren av kjøretøyet, den som vanligvis fører det eller den registrerte innehaveren av kjøretøyet, for eksempel dersom skadelidte kan oppnå erstatning bare fra disse personene fordi kjøretøyet ikke er behørig forsikret eller fordi skaden overskrider forsikringssummen, og i slike tilfeller bør slike opplysninger også oppgis.
- 46) Visse opplysninger som oppgis, for eksempel navn og adresse til kjøretøyets eier eller til den som vanligvis fører kjøretøyet, forsikringspolisens nummer eller kjøretøyets registreringsnummer, utgjør personopplysninger i henhold til europaparlaments- og rådsdirektiv 95/46/EF av 24. oktober 1995 om vern av fysiske personer i forbindelse med behandling av personopplysninger og om fri utveksling av slike opplysninger⁽³⁾. Den behandling av slike opplysninger som er påkrevd i henhold til dette direktiv, bør derfor være i samsvar med nasjonale tiltak truffet i tråd med direktiv 95/46/EF. Navn og adresse til den som vanligvis fører kjøretøyet, bør oppgis bare dersom dette er fastsatt i nasjonal lovgivning.

(1) EFT L 228 av 16.8.1973, s. 3.

(2) EFT L 228 av 11.8.1992, s. 1.

(3) EFT L 281 av 23.11.1995, s. 31.

- 47) For å sikre at skadelidte får den erstatning vedkommende har krav på, er det nødvendig å opprette et erstatningsorgan som skadelidte kan rette henvendelser til når forsikringsforetaket har unnlatt å utpeke en representant eller åpenbart forsinker erstatningsoppgjøret, eller når forsikringsforetaket ikke kan identifiseres. Erstatningsorganet bør gripe inn bare i sjeldne enkelttilfeller, når forsikringsforetaket har unnlatt å oppfylle sine forpliktelser til tross for de mulige sanksjonenes avskrekkende virkning.
- 48) Erstatningsorganets rolle skal være å avgjøre erstatningskrav i forbindelse med skade som er påført skadelidte bare i saker som kan avgjøres på objektivt grunnlag, og erstatningsorganet bør derfor begrense sin virksomhet til å kontrollere at det er blitt framsatt erstatningstilbud i henhold til fastsatte tidsfrister og framgangsmåter, uten å ta stilling til saken.
- 49) Juridiske personer som ved lov inntre i skadelidtes erstatningskrav overfor den som er ansvarlig for ulykken eller dennes forsikringsforetak (for eksempel andre forsikringsforetak eller trykdeorganer), bør ikke ha rett til å fremme tilsvarende erstatningskrav mot erstatningsorganet.
- 50) Erstatningsorganet bør ha rett til å tre inn i skadelidtes rettigheter i den grad det har betalt erstatning til skadelidte. For at erstatningsorganet lettere skal kunne gjøre sitt krav gjeldende overfor forsikringsforetaket dersom sistnevnte har unnlatt å utpeke en skaderepresentant eller åpenbart forsinker erstatningsoppgjøret, bør det organ som yter erstatning i skadelidtes stat, automatisk ha rett til refusjon med inntreden i skadelidtes rettigheter overfor det tilsvarende organ i den staten der forsikringsforetaket er etablert. Dette organet vil være bedre stilt med hensyn til å gjøre gjeldende et regresskrav overfor forsikringsforetaket.
- 51) Selv om medlemsstatene kan fastsette at erstatningskrav mot erstatningsorganet skal være av sekundær karakter, bør skadelidte ikke ha plikt til å fremme erstatningskrav mot den som var ansvarlig for ulykken, før vedkommende henvender seg til erstatningsorganet. I slike tilfeller bør skadelidte minst være i samme stilling som ved krav mot garantifondet.
- 52) Denne ordningen kan gjennomføres ved at det inngås en avtale mellom de erstatningsorganer som opprettes eller godkjennes av medlemsstatene, som definerer deres oppgaver og forpliktelser samt framgangsmåtene for refusjon.
- 53) Dersom det er umulig å identifisere kjøretøyets forsikringsselskap, bør det fastsettes at den endelige skyldner for det erstatningsbeløp som skal utbetales til skadelidte, skal være garantifondet som er opprettet

for dette formål i den medlemsstat der det uforsikrede kjøretøyet som har forårsaket ulykken, vanligvis er hjemmehørende. Dersom det er umulig å identifisere kjøretøyet, bør det fastsettes at den endelige skyldner skal være garantifondet som er opprettet for dette formål i den medlemsstat der ulykken inntraff.

- 54) Dette direktiv bør ikke berøre medlemsstatenes forpliktelser med hensyn til fristene for innarbeiding i nasjonal lovgivning og anvendelsen av direktivene oppført i vedlegg I del B —

VEDTATT DETTE DIREKTIV:

KAPITTEL 1

ALMINNELIGE BESTEMMELSER

Artikkel 1

Definisjoner

I dette direktiv menes med:

1. «kjøretøy» enhver motorvogn som er beregnet på å kjøres på bakken og ikke går på skinner, så vel som tilhengere, selv om de ikke er tilkoplede,
2. «skadelidte» enhver person som har rett til erstatning for skade forårsaket av kjøretøy,
3. «nasjonalt forsikringsbyrå» en bransjeorganisasjon som er opprettet i henhold til rekommandasjon nr. 5 vedtatt 25. januar 1949 av Underkomiteen for veitransport i Landtransportkomiteen i De forente nasjoners økonomiske kommisjon for Europa, og som omfatter forsikringsforetak som i en stat har tillatelse til å utøve virksomhet på området ansvarsforsikring for motorvogn,
4. «territorium der kjøretøyet vanligvis er hjemmehørende»
  - a) territoriet til den stat kjøretøyet har kjennemerke til, uavhengig av om kjennemerke er permanent eller midlertidig,
  - b) i tilfeller der det ikke kreves registrering for vedkommende kjøretøytype, men kjøretøyet har et forsikringsskilt eller et annet kjennetegn som tilsvarer et kjennemerke, territoriet til staten der forsikringsskiltet eller kjennetegnet er utstedt,
  - c) i tilfeller der det for visse kjøretøytyper verken kreves kjennemerke, forsikringsskilt eller annet kjennetegn, territoriet til staten der personen som har hånd om kjøretøyet, har sin bopel, eller

d) i tilfeller der kjøretøyet ikke har noe kjennemerke, eller har et kjennemerke som ikke, eller ikke lenger, svarer til kjøretøyet, og har vært innblandet i en ulykke, territoriet til den stat der ulykken inntraff, når det gjelder erstatningsoppgjør som omhandlet i artikkel 2 bokstav a) første strekpunkt eller artikkel 10,

5. «grønt kort» et internasjonalt forsikringsbevis utstedt på vegne av et nasjonalt forsikringsbyrå i samsvar med rekommandasjon nr. 5 vedtatt 25. januar 1949 av Underkomiteen for veitransport i Landtransportkomiteen i De forente nasjoners økonomiske kommisjon for Europa,
6. «forsikringsforetak» et foretak som har fått offentlig tillatelse i samsvar med artikkel 6 eller artikkel 23 nr. 2 i direktiv 73/239/EØF,
7. «etablert forretningssted» et forsikringsforetaks hovedkontor, agentur eller filial som definert i artikkel 2 bokstav c) i annet rådsdirektiv 88/357/EØF av 22. juni 1988 om samordning av lover og forskrifter om direkte forsikring med unntak av livsforsikring og om fastsettelse av bestemmelser for å lette den faktiske utøvelse av adgang til å yte tjenester⁽¹⁾.

Artikkel 2

Virkeområde

Bestemmelsene i artikkel 4, 6, 7 og 8 får anvendelse på kjøretøyer som vanligvis er hjemmehørende på territoriet til en av medlemsstatene

- a) etter at det er inngått en avtale mellom de nasjonale forsikringsbyråene hvis vilkår fastsetter at hvert nasjonale forsikringsbyrå, i henhold til nasjonal lovgivning om lovpliktig forsikring, garanterer for erstatningsoppgjør ved ulykker som inntreffer på dens territorium, og som er forårsaket av kjøretøyer som vanligvis er hjemmehørende på en annen medlemsstats territorium, uansett om kjøretøyet er forsikret eller ikke,
- b) fra den dato Kommisjonen fastsetter, etter at den i nært samarbeid med medlemsstatene har forsikret seg om at en slik avtale er inngått,
- c) i hele avtalens løpetid.

Artikkel 3

Lovpliktig forsikring av kjøretøyer

Med forbehold for artikkel 5 skal hver medlemsstat treffe alle hensiktsmessige tiltak for å sikre at erstatningsansvar

⁽¹⁾ EFT L 172 av 4.7.1988, s. 1.

ved bruk av kjøretøyer som vanligvis er hjemmehørende på medlemsstatens territorium, er dekket av forsikring.

Omfanget av ansvarsdekningen og vilkårene for forsikringsdekningen skal fastsettes på grunnlag av tiltakene omhandlet i første ledd.

Hver medlemsstat skal treffe alle hensiktsmessige tiltak for å sikre at forsikringsavtalen også dekker

- a) i henhold til lovgivningen i andre medlemsstater, skade som inntreffer på disse statenes territorium,
- b) skade som påføres borgere av medlemsstater under en direkte reise mellom to territorier der traktaten får anvendelse, dersom det ikke finnes noe nasjonalt forsikringsbyrå som har ansvar for det territoriet som krysses. I slike tilfeller skal skaden dekkes i henhold til gjeldende nasjonal lovgivning om lovpliktig forsikring i medlemsstaten på hvis territorium kjøretøyet vanligvis er hjemmehørende.

Forsikringen nevnt i første ledd skal dekke både tingsskade og personskade.

Artikkel 4

Kontroller av forsikring

Medlemsstatene skal unnlate å kontrollere ansvarsforsikringen for kjøretøyer som vanligvis er hjemmehørende på en annen medlemsstats territorium og for kjøretøyer som vanligvis er hjemmehørende på en tredjestats territorium, når disse kommer inn på deres territorium fra en annen medlemsstats territorium. De kan imidlertid foreta ikke-systematiske kontroller av forsikringer såfremt disse ikke innebærer forskjellsbehandling og foretas som ledd i en kontroll som ikke utelukkende gjelder forsikringskontroll.

Artikkel 5

Unntak fra kravet om lovpliktig forsikring av kjøretøyer

1. En medlemsstat kan gjøre unntak fra artikkel 3 når det gjelder visse offentlige eller private fysiske og juridiske personer. En liste over slike personer skal utarbeides av den berørte staten og oversendes de andre medlemsstatene og Kommisjonen.

En medlemsstat som gjør slikt unntak, skal treffe alle hensiktsmessige tiltak for å sikre at erstatning utbetales for skader forårsaket av kjøretøyer tilhørende slike personer på sitt territorium eller på en annen medlemsstats territorium.

Den skal særlig utpeke en myndighet eller et organ i staten der skaden oppstår, som skal ha ansvar for å betale erstatning til skadelidte i samsvar med denne stats lovgivning dersom artikkel 2 bokstav a) ikke kommer til anvendelse.

Den skal oversende Kommisjonen listen over personer som er unntatt fra kravet om lovpliktig forsikring, samt de myndigheter eller organer som er ansvarlige for erstatningen.

Kommisjonen skal offentliggjøre denne listen.

2. En medlemsstat kan gjøre unntak fra artikkel 3 når det gjelder visse typer kjøretøyer eller visse kjøretøyer som har et særlig kjennemerke. En liste over slike kjøretøytyper eller kjøretøyer skal utarbeides av den berørte staten og oversendes de andre medlemsstatene og Kommisjonen.

En medlemsstat som gjør slikt unntak, skal sikre at kjøretøyer nevnt i første ledd, behandles på samme måte som kjøretøyer som det ikke er tegnet lovpliktig forsikring for, slik det er fastsatt i artikkel 3.

Garantifondet i den medlemsstat der ulykken inntraff, skal da kunne kreve erstatning fra garantifondet i den medlemsstat der kjøretøyet vanligvis er hjemmehørende.

Fra 11. juni 2010 skal medlemsstatene rapportere til Kommisjonen om gjennomføringen og den praktiske anvendelsen av dette nummer.

Når Kommisjonen har gjennomgått disse rapportene, skal den ved behov framsette forslag om å erstatte eller oppheve dette unntak.

Artikkel 6

Nasjonale forsikringsbyråer

Uten at dette berører forpliktelsen nevnt i artikkel 2 bokstav a), skal hver medlemsstat, når en ulykke er forårsaket på dens territorium av et kjøretøy som vanligvis er hjemmehørende på en annen medlemsstats territorium, sikre at det nasjonale forsikringsbyrået får

- a) opplysninger om hvilket territorium kjøretøyet vanligvis er hjemmehørende på, og om kjøretøyet eventuelle registreringsnummer,
- b) i den grad det er mulig, nærmere opplysninger om kjøretøyet forsikring, slik det vanligvis framgår av det grønne kortet, som personen som har hånd om kjøretøyet, er i besittelse av, i den utstrekning disse opplysningene kreves av medlemsstaten på hvis territorium kjøretøyet vanligvis er hjemmehørende.

Hver medlemsstat skal også sikre at forsikringsbyrået oversender opplysningene omhandlet i bokstav a) og b) til det nasjonale forsikringsbyrået i den stat på hvis territorium kjøretøyet nevnt i første ledd vanligvis er hjemmehørende.

KAPITTEL 2

BESTEMMELSER OM KJØRETØYER SOM VANLIGVIS ER HJEMMEHØRENDE PÅ TREDJESTATERS TERRITORIUM

Artikkel 7

Nasjonale tiltak med hensyn til kjøretøyer som vanligvis er hjemmehørende på tredjestaters territorium

Medlemsstatene skal treffe alle hensiktsmessige tiltak for å sikre at kjøretøyer som vanligvis er hjemmehørende på en tredjestats territorium og som kommer inn på territoriet der traktaten får anvendelse, ikke blir brukt på deres territorium med mindre skade som forårsakes av disse kjøretøyene, er dekket i samsvar med kravene i de ulike medlemsstatenes lovgivning om lovpliktig ansvarsforsikring for kjøretøyer, i hele territoriet der traktaten får anvendelse.

Artikkel 8

Dokumentasjon om kjøretøyer som vanligvis er hjemmehørende på tredjestaters territorium

1. Ethvert kjøretøy som vanligvis er hjemmehørende på en tredjestats territorium, skal, før innreise til territoriet der traktaten får anvendelse, være utstyrt med et gyldig grønt kort eller en grenseforsikringsattest som bekrefter at kjøretøyet er forsikret i samsvar med artikkel 7.

Kjøretøyer som vanligvis er hjemmehørende i en tredjestat, skal imidlertid anses som kjøretøyer som vanligvis er hjemmehørende i Fellesskapet, dersom de nasjonale forsikringsbyråene i alle medlemsstatene enkeltvis garanterer for erstatningsoppgjør i samsvar med sin nasjonale lovgivning om lovpliktig forsikring, med hensyn til ulykker forårsaket av slike kjøretøyer på dens territorium.

2. Når Kommisjonen i nært samarbeid med medlemsstatene har fastslått at forpliktelsene nevnt i nr. 1 annet ledd er oppfylt, skal den fastsette fra hvilken dag og for hvilke kjøretøytyper medlemsstatene ikke lenger skal kreve fremleggelse av dokumentene nevnt i nr. 1 første ledd.

KAPITTEL 3

MINSTEBELØP SOM SKAL DEKKES AV LOVPLIKTIG FORSIKRING

Artikkel 9

Minstebeløp

1. Hver medlemsstat skal, med forbehold for høyere garantibeløp som medlemsstatene eventuelt selv fastsetter, kreve at den lovpliktige forsikringen nevnt i artikkel 3 dekker minst følgende beløp:

- a) ved personskade, et minstebeløp for dekning på 1 000 000 euro per skadelidt eller 5 000 000 euro per skadetilfelle, uansett antall skadelidte,
- b) ved tingsskade, 1 000 000 euro per skadetilfelle, uansett antall skadelidte.

Ved behov kan medlemsstatene innføre en overgangsperiode fram til senest 11. juni 2012 for å tilpasse minstebeløpene for dekning til de beløp som er fastsatt i første ledd.

Medlemsstater som innfører en slik overgangsperiode, skal underrette Kommissjonen om dette og angi overgangsperiodens varighet.

Medlemsstatene skal imidlertid senest 11. desember 2009 øke garantibeløpene til minst halvparten av de nivåer som er fastsatt i første ledd.

2. Etter 11. juni 2005 eller etter utgangen av en overgangsperiode som nevnt i nr. 1 annet ledd, skal beløpene angitt i nevnte nummer revideres hvert femte år i samsvar med den europeiske konsumprisindeksen (EKPI), som fastsatt i rådsforordning (EF) nr. 2494/95.

Beløpene skal justeres automatisk. Beløpene skal økes med den prosentvise endringen som angis i EKPI for det aktuelle tidsrom, det vil si de fem årene umiddelbart før revisjonen omhandlet i første ledd, og avrundes oppover til nærmeste 10 000 euro.

Kommissjonen skal meddele de avrundede beløpene til Europaparlamentet og Rådet og sikre at de offentliggjøres i *Den europeiske unions tidende*.

KAPITTEL 4

ERSTATNING FOR SKADE FORÅRSAKET AV ET UKJENT KJØRETØY ELLER ET KJØRETØY UTEN LOVPLIKTIG FORSIKRING SOM FASTSATT I ARTIKKEL 3

Artikkel 10

Organ med ansvar for erstatning

1. Hver medlemsstat skal opprette eller godkjenne et organ som har til oppgave å betale erstatning, minst opp til den grensen for forsikringsplikten, for tingsskade eller personskade forårsaket av et ukjent kjøretøy eller et kjøretøy uten lovpliktig forsikring som fastsatt i artikkel 3.

Første ledd skal ikke berøre medlemsstatenes rett til å bestemme om organets erstatning skal tillegges sekundær karakter eller ikke, og retten til å fastsette bestemmelser om

erstatningsoppgjør mellom organet og den eller de personer som er ansvarlige for ulykken, og andre forsikringsgivere eller trygdeorganer som skal yte skadelidte erstatning for samme skade. Medlemsstatene kan imidlertid ikke tillate at organet som forutsetning for betaling av erstatning krever at den skadelidte kan påvise at den erstatningspliktige ikke har evne eller vilje til å betale.

2. Den skadelidte kan uansett henvende seg direkte til organet, som på grunnlag av de opplysninger det innhenter fra skadelidte, skal ha plikt til å gi vedkommende et begrunnet svar på spørsmålet om betaling av erstatning.

Medlemsstatene kan imidlertid utelukke betaling av erstatning fra organet til personer som frivillig har tatt plass i kjøretøyet som forårsaket skaden, dersom organet kan bevise at de kjente til at kjøretøyet ikke var forsikret.

3. Medlemsstatene kan begrense eller utelukke betaling av erstatning fra organet når det dreier seg om tingsskader forårsaket av et ukjent kjøretøy.

Dersom organet har betalt erstatning for betydelige personskader til en skadelidt ved samme ulykke som et ukjent kjøretøy forårsaket tingsskade, kan medlemsstatene imidlertid ikke utelukke betaling av erstatning for tingsskade med den begrunnelse at kjøretøyet er ukjent. Medlemsstatene kan likevel fastsette en egenandel på høyst 500 euro for den skadelidte i forbindelse med en slik tingsskade.

Vilkårene for at personskader skal anses som betydelige, skal fastsettes i henhold til lovgivning eller forskrifter i den medlemsstat der ulykken inntreffer. I denne forbindelse kan medlemsstatene blant annet ta hensyn til om skaden har krevd behandling på sykehus.

4. Hver medlemsstat skal anvende sine lover og forskrifter på organets betaling av erstatning, med forbehold for enhver annen praksis som er gunstigere for den skadelidte.

Artikkel 11

Tvister

Ved en tvist mellom organet nevnt i artikkel 10 nr. 1 og ansvarsforsikringsselskapet med hensyn til hvem som skal betale erstatning til skadelidte, skal medlemsstatene treffe hensiktsmessige tiltak slik at en av disse partene utpekes som ansvarlig for i første instans å betale erstatning til skadelidte uten opphold.

Dersom det til slutt blir bestemt at den andre parten skulle ha betalt hele eller deler av erstatningen, skal den andre parten tilbakebetale det aktuelle beløpet til den parten som har betalt.

KAPITTEL 5

**SÆRLIGE KATEGORIER AV SKADELIDTE,
KLAUSULER OM ANSVARSFRASKRIVELSE, ÉN
ENKELT PREMIE, KJØRETØYER SOM SENDES FRA
EN MEDLEMSSTAT TIL EN ANNEN***Artikkel 12***Særlige kategorier av skadelidte**

1. Med forbehold for artikkel 13 nr. 1 annet ledd skal forsikringen nevnt i artikkel 3 dekke ansvar for personskader som påføres alle passasjerer unntatt føreren, i forbindelse med bruken av et kjøretøy.

2. Familiemedlemmer til forsikringstakeren, til føreren eller til enhver annen person som er sivilrettslig ansvarlig ved en ulykke, og hvis ansvar er dekket av forsikringen nevnt i artikkel 3, skal ikke på grunn av sitt slektskap være utelukket fra forsikringsdekning når det gjelder personskader.

3. Forsikringen nevnt i artikkel 3 skal dekke personskader og tingsskader som rammer fotgjengere, syklistene og andre ikke-motoriserte trafikanter som etter en ulykke der en motorvogn er innblandet, har rett til erstatning i henhold til nasjonal sivilrettslig lovgivning.

Denne artikkel skal verken berøre erstatningsansvaret eller erstatningsbeløpet.

*Artikkel 13***Klausuler om ansvarsfraskrivelse**

1. Medlemsstatene skal treffe alle hensiktsmessige tiltak for å sikre at enhver lovbestemmelse eller ethvert vilkår i en forsikringsavtale inngått i samsvar med artikkel 3 skal anses som ugyldig når det gjelder erstatningskrav fra tredjemenn som er skadelidt i en ulykke, dersom denne lovbestemmelsen eller dette avtalevilkåret utelukker fra forsikringsdekning kjøretøyer som brukes eller føres av

a) personer som ikke har uttrykkelig eller underforstått tillatelse til dette,

b) personer som ikke har et førerkort som tillater dem å kjøre det berørte kjøretøyet,

c) personer som ikke oppfyller de lovfestede tekniske kravene med hensyn til det berørte kjøretøyet tilstand og sikkerhet.

Bestemmelsen eller vilkåret nevnt i første ledd bokstav a) kan imidlertid gjøres gjeldende overfor personer som frivillig har tatt plass i kjøretøyet som forårsaket skaden, dersom forsikringsgiveren kan bevise at de kjente til at kjøretøyet var stjålet.

Medlemsstatene skal ha mulighet til å unnlate å anvende bestemmelsen i første ledd ved ulykker som inntreffer på deres territorium, dersom og i den utstrekning skadelidte kan få erstatning for skaden som er påført, fra et trykdeorgan.

2. Dersom kjøretøyet er stjålet eller tilegnet ved makt, kan medlemsstatene fastsette at organet angitt i artikkel 10 nr. 1 skal betale erstatning i stedet for forsikringsgiveren på de vilkårene som er fastsatt i nr. 1. Dersom kjøretøyet vanligvis er hjemmehørende i en annen medlemsstat, kan dette organet ikke gjøre noe krav gjeldende overfor noe organ i den medlemsstaten.

Medlemsstater som fastsetter at organet nevnt i artikkel 10 nr. 1 skal betale erstatning dersom kjøretøyet er stjålet eller tilegnet ved makt, kan fastsette en egenandel for den skadelidte på høyst 250 euro i forbindelse med tingsskade.

3. Medlemsstatene skal treffe de nødvendige tiltak for å sikre at enhver lovbestemmelse eller ethvert vilkår i en forsikringsavtale som utelukker en passasjer fra slik dekning med den begrunnelse at vedkommende kjente til eller burde kjent til at føreren av kjøretøyet var påvirket av alkohol eller et annet rusmiddel da ulykken inntraff, skal anses som ugyldig når det gjelder erstatningskrav fra en slik passasjer.

*Artikkel 14***Én enkelt premie**

Medlemsstatene skal treffe de nødvendige tiltak for å sikre at alle lovpliktige ansvarsforsikringer for kjøretøyer

a) dekker hele Fellesskapets territorium på grunnlag av én enkelt premie og i hele avtaletiden, herunder i perioder når kjøretøyet befinner seg i andre medlemsstater i avtaletiden, og

b) på grunnlag av den samme enkeltpremie garanterer, i hver medlemsstat, den dekning som lovgivningen i vedkommende stat krever eller den dekning som kreves av lovgivningen i den medlemsstat der kjøretøyet vanligvis er hjemmehørende, dersom denne dekningen er høyere.

*Artikkel 15***Kjøretøyer som sendes fra en medlemsstat til en annen**

1. Som unntak fra artikkel 2 bokstav d) annet strekpunkt i direktiv 88/357/EØF skal den medlemsstat der risikoen består, anses som bestemmelsesmedlemsstaten i 30 dager fra det tidspunkt kjøperen aksepterer leveringen når et kjøretøy sendes fra en medlemsstat til en annen, selv om kjøretøyet ikke er formelt registrert i bestemmelsesmedlemsstaten.

2. Dersom kjøretøyet er innblandet i en ulykke i løpet av tidsrommet nevnt i nr. 1 i denne artikkel mens det er uforsikret, skal organet nevnt i artikkel 10 nr. 1 i bestemmelsesmedlemsstaten ha ansvar for erstatningen nevnt i artikkel 9.

KAPITTEL 6

ERKLÆRING, EGENANDEL, DIREKTEKRAV

Artikkel 16

Erklæring om tredjemanns erstatningskrav

Medlemsstatene skal sikre at forsikringstakeren har rett til når som helst å anmode om en erklæring om tredjemanns erstatningskrav, eller om fravær av slike krav, i forbindelse med det eller de kjøretøyer som har vært omfattet av forsikringsavtalen, for minst de siste fem årene av avtaleforholdet.

Forsikringsforetaket eller et organ som er utpekt av en medlemsstat til å yte lovpliktig forsikring eller utstede slike erklæringer, skal stille denne erklæringen til rådighet for forsikringstakeren innen 15 dager fra anmodningen.

Artikkel 17

Egenandel

Forsikringsforetak skal ikke kreve at skadelidte som er påført skade som følge av en ulykke, betaler noen egenandel i forbindelse med forsikringen nevnt i artikkel 3.

Artikkel 18

Retten til å fremme direktekrav

Medlemsstatene skal sikre at skadelidte som er påført skade som følge av en ulykke forårsaket av et kjøretøy som er dekket av forsikring som nevnt i artikkel 3, har rett til å fremme direktekrav mot forsikringsforetaket som dekker den ansvarlige parts erstatningsansvar.

KAPITTEL 7

ERSTATNINGSOPPGJØR SOM FØLGE AV EN ULYKKE FORÅRSAKET AV ET KJØRETØY SOM ER DEKKET AV FORSIKRING SOM NEVNT I ARTIKKEL 3

Artikkel 19

Framgangsmåte for erstatningsoppgjør

Medlemsstatene skal fastsette framgangsmåten omhandlet i artikkel 22 i forbindelse med erstatningsoppgjør som følge av en ulykke forårsaket av et kjøretøy som er dekket av forsikring som nevnt i artikkel 3.

Ved krav som kan gjøres opp gjennom ordningen med nasjonale forsikringsbyråer fastsatt i artikkel 2, skal medlemsstatene fastsette samme framgangsmåte som i artikkel 22.

Ved anvendelse av denne framgangsmåten skal enhver henvisning til forsikringsforetak forstås som en henvisning til nasjonale forsikringsbyråer.

Artikkel 20

Særlige bestemmelser om erstatning til skadelidte etter en ulykke som inntreffer i en annen medlemsstat enn skadelidtes bostedsstat

1. Formålet med artikkel 20–26 er å fastsette særlige bestemmelser som får anvendelse på skadelidte som har rett til erstatning for skade som følge av ulykker som inntreffer i en annen medlemsstat enn skadelidtes bostedsstat, og som er forårsaket av forsikrede kjøretøyer som vanligvis er hjemmehørende i en medlemsstat.

Med forbehold for tredjestaters lovgivning om erstatningsansvar og internasjonal privatrett får disse bestemmelser også anvendelse på skadelidte som er bosatt i en medlemsstat og har rett til erstatning for skade som følge av ulykker som inntreffer i tredjestater hvis nasjonale forsikringsbyråer har sluttet seg til grønt kort-ordningen, når slike ulykker er forårsaket av forsikrede kjøretøyer som vanligvis er hjemmehørende i en medlemsstat.

2. Artikkel 21 og 24 får anvendelse bare på ulykker forårsaket av et kjøretøy som

- a) er forsikret gjennom et etablert forretningssted i en annen medlemsstat enn skadelidtes bostedsstat og
- b) vanligvis er hjemmehørende i en annen medlemsstat enn skadelidtes bostedsstat.

Artikkel 21

Skaderepresentanter

1. Hver medlemsstat skal treffe alle nødvendige tiltak for å sikre at alle forsikringsforetak som dekker risikoene oppført i klasse 10 i avsnitt A i vedlegget til direktiv 73/239/EØF, unntatt transportøransvaret, utpeker en skaderepresentant i alle andre medlemsstater enn den der foretaket har fått sin offentlige tillatelse.

Skaderepresentanten skal ha ansvar for å behandle og avgjøre erstatningskrav som følge av ulykker i tilfellene omhandlet i artikkel 20 nr. 1.

Skaderepresentanten skal være bosatt eller etablert i den medlemsstaten der vedkommende blir utpekt.

2. Valget av skaderepresentant skal skje etter forsikringsforetakets eget skjønn.

Medlemsstatene kan ikke begrense denne valgmuligheten.

3. Skaderepresentanten kan opptre for ett eller flere forsikringsforetak.

4. Skaderepresentanten skal ved slike erstatningskrav innhente alle nødvendige opplysninger i forbindelse med erstatningsoppgjøret og treffe de nødvendige tiltak med sikte på å forhandle fram et erstatningsoppgjør.

Kravet om utpeking av en skaderepresentant skal ikke frata skadelidte eller dennes forsikringsforetak retten til å fremme direktekrav mot den person som forårsaket ulykken, eller dennes forsikringsforetak.

5. Skaderepresentanter skal ha vide nok fullmakter til å representere forsikringsforetaket overfor skadelidte i tilfelle nevnt i artikkel 20 nr. 1 og til å imøtekomme deres krav fullt ut.

De må være i stand til å behandle saker på det eller de offisielle språk i skadelidtes bostedsstat.

6. Utpekingen av en skaderepresentant skal ikke i seg selv innebære at det åpnes en filial som definert i artikkel 1 bokstav b) i direktiv 92/49/EØF, og skaderepresentanten skal ikke betraktes som et etablert forretningssted som definert i artikkel 2 bokstav c) i direktiv 88/357/EØF eller som et etablert forretningssted som definert i forordning (EF) nr. 44/2001.

Artikkel 22

Framgangsmåte ved erstatningskrav

Medlemsstatene skal innføre en forpliktelse, støttet av egnede, effektive og systematiske økonomiske eller tilsvarende administrative sanksjoner, for å sikre at innen tre måneder fra den dato da skadelidte fremmet sitt erstatningskrav, enten direkte overfor forsikringsforetaket til den person som forårsaket ulykken, eller overfor dettes skaderepresentant,

- a) skal forsikringsforetaket til den person som forårsaket ulykken, eller dettes skaderepresentant komme med et begrunnet tilbud om erstatning i tilfeller der ansvaret ikke bestrides og erstatningen er utmålt, eller
- b) skal forsikringsforetaket som har mottatt erstatningskravet, eller dettes skaderepresentant gi et begrunnet svar på punktene i erstatningskravet i tilfeller der ansvar nektes eller ikke er klarlagt, eller der erstatningen ikke er utmålt.

Medlemsstatene skal vedta bestemmelser som skal sikre at dersom tilbudet ikke framsettes innenfor tremånedersfristen, skal det betales renter av det erstatningsbeløpet skadelidte tilbys av forsikringsforetaket eller tilkjennes av domstolen.

Artikkel 23

Informasjonssentre

1. For at skadelidte skal kunne søke erstatning, skal hver medlemsstat opprette eller godkjenne et informasjonssenter som skal ha ansvaret for

a) å føre et register med følgende opplysninger:

- i) registreringsnumrene på de motorvognene som vanligvis er hjemmehørende på vedkommende stats territorium,
- ii) numrene på forsikringspolisene som dekker bruken av disse kjøretøyene for risikoene oppført i klasse 10 i avsnitt A i vedlegget til direktiv 73/239/EØF, unntatt transportøransvaret, og, når polisens gyldighetsperiode er utløpt, datoen da forsikringsdekningen opphørte,
- iii) forsikringsforetak som dekker bruken av kjøretøyer for risikoene oppført i klasse 10 i avsnitt A i vedlegget til direktiv 73/239/EØF, unntatt transportøransvaret, og skaderepresentanter som er utpekt av slike forsikringsforetak i samsvar med dette direktivs artikkel 21, og hvis navn skal meldes til informasjonssenteret i samsvar med nr. 2 i denne artikkel,
- iv) listen over de kjøretøyer i hver medlemsstat som er unntatt fra kravet om å være dekket av ansvarsforsikring i henhold til artikkel 5 nr. 1 og 2,
- v) for kjøretøyene omhandlet i iv),

- navnet på den myndighet eller det organ som er utpekt i henhold til artikkel 5 nr. 1 tredje ledd som ansvarlig for å betale erstatning til skadelidte i de tilfeller der framgangsmåten fastsatt i artikkel 2 nr. 2 bokstav a) ikke kommer til anvendelse, dersom kjøretøyet omfattes av unntaket fastsatt i artikkel 5 nr. 1,
- navnet på det organ som dekker kjøretøyet i den medlemsstat der det vanligvis er hjemmehørende, dersom kjøretøyet omfattes av unntaket fastsatt i artikkel 5 nr. 2,

b) eller å samordne innhenting og spredning av slike opplysninger og

c) å bistå berettigede personer med å få tilgang til opplysningene nevnt i bokstav a) i)–v).

Opplysningene i bokstav a) i), ii) og iii) må oppbevares i et tidsrom på sju år etter at registreringen av kjøretøyet har opphørt eller etter forsikringsavtalens utløp.

2. Forsikringsforetak nevnt i nr. 1 bokstav a) iii) skal underrette alle medlemsstatenes informasjonssentre om navn og adresse til de skaderepresentanter som de i samsvar med artikkel 21 har utpekt i hver av medlemsstatene.

3. Medlemsstatene skal sikre at skadelidte i et tidsrom på sju år etter at ulykken inntraff, har rett til omgående å få utlevert følgende opplysninger fra informasjonssenteret i den medlemsstaten der han eller hun er bosatt, i den medlemsstaten der kjøretøyet vanligvis er hjemmehørende eller i den medlemsstaten der ulykken inntraff:

- a) forsikringsforetakets navn og adresse,
- b) nummeret på forsikringspolisen og
- c) navn og adresse til forsikringsforetakets skaderepresentant i skadelidtes bostedsstat.

Informasjonssentrene skal samarbeide med hverandre.

4. Informasjonssenteret skal gi skadelidte navn og adresse til kjøretøyet eier, til den som vanligvis fører kjøretøyet, eller til den registrerte innehaveren av kjøretøyet, dersom skadelidte har en rettmessig interesse i å få disse opplysningene. Med henblikk på denne bestemmelsen skal informasjonssentrene særlig henvende seg til

- a) forsikringsforetaket eller
- b) kjøretøyregisteret.

Dersom kjøretøyet omfattes av unntaket i artikkel 5 nr. 1 første ledd, skal informasjonssenteret informere skadelidte om navnet på den myndighet eller det organ som er utpekt i henhold til artikkel 5 nr. 1 tredje ledd som ansvarlig for å betale erstatning til skadelidte i tilfeller der framgangsmåten fastsatt i artikkel 2 bokstav a) ikke kommer til anvendelse.

Dersom kjøretøyet omfattes av unntaket i artikkel 5 nr. 2, skal informasjonssenteret opplyse skadelidte om navnet på det organ som dekker kjøretøyet i den stat der det vanligvis er hjemmehørende.

5. Medlemsstatene skal, uten at det berører deres forpliktelser i henhold til nr. 1 og 4, sikre at informasjonssentrene gir

opplysningene som er angitt i nevnte numre, til enhver part som er innblandet i en trafikkulykke forårsaket av et kjøretøy som er dekket av forsikring som nevnt i artikkel 3.

6. Personopplysninger som framkommer som følge av nr. 1–5, skal behandles i samsvar med nasjonale tiltak truffet i henhold til direktiv 95/46/EF.

Artikkel 24

Erstatningsorganer

1. Hver medlemsstat skal opprette eller godkjenne et erstatningsorgan som skal ha ansvar for å yte erstatning til skadelidte i tilfellene omhandlet i artikkel 20 nr. 1.

Slike skadelidte kan fremme erstatningskrav overfor erstatningsorganet i sin bostedsstat dersom

- a) forsikringsforetaket eller dets skaderepresentant innen tre måneder etter den dato da skadelidte fremmet sitt erstatningskrav overfor forsikringsforetaket til kjøretøyet som forårsaket ulykken, eller overfor dets skaderepresentant, ikke har gitt et begrunnet svar på punktene i erstatningskravet, eller
- b) forsikringsforetaket har unnlatt å utpeke en skaderepresentant i skadelidtes bostedsstat i samsvar med artikkel 20 nr. 1. I dette tilfellet kan de skadelidte ikke fremme erstatningskrav overfor erstatningsorganet dersom de har fremmet erstatningskrav direkte overfor forsikringsforetaket til kjøretøyet som forårsaket ulykken, og har mottatt et begrunnet svar innen tre måneder etter at kravet ble fremmet.

De skadelidte kan imidlertid ikke fremme erstatningskrav overfor erstatningsorganet dersom de har tatt rettslige skritt direkte mot forsikringsforetaket.

Erstatningsorganet skal iverksette tiltak innen to måneder etter datoen da skadelidte fremmet erstatningskrav overfor organet, men skal avslutte tiltakene dersom forsikringsforetaket eller dets skaderepresentant senere gir et begrunnet svar på erstatningskravet.

Erstatningsorganet skal umiddelbart underrette

- a) forsikringsforetaket til kjøretøyet som forårsaket ulykken, eller skaderepresentanten,
- b) erstatningsorganet i den medlemsstat der forsikringsforetaket som utstedte forsikringspolisen, har sitt forretningssted,

c) personen som forårsaket ulykken, dersom denne er kjent,

om at det har mottatt et erstatningskrav fra skadelidte, og at det vil svare på erstatningskravet innen to måneder etter at det ble fremmet.

Denne bestemmelsen skal ikke berøre medlemsstatenes rett til å bestemme om organets erstatning skal tillegges sekundær karakter eller ikke, og retten til å fastsette bestemmelser om erstatningsoppgjør mellom dette organet og den eller de personer som forårsaket ulykken, og andre forsikringsforetak eller trygdeorganer som skal yte skadelidte erstatning for samme skade. Medlemsstatene kan imidlertid ikke tillate at organet betaler erstatning på andre vilkår enn dem som er fastsatt i dette direktiv, særlig ikke på det vilkår at skadelidte skal påvise at den erstatningspliktige er ute av stand til eller nekter å betale.

2. Erstatningsorganet som har betalt erstatning til skadelidte i dennes bostedsstat, skal ha rett til å kreve refusjon for det utbetalte erstatningsbeløp fra erstatningsorganet i den medlemsstaten der forsikringsforetaket som utstedte forsikringspolisen, har sitt etablerte forretningssted.

Sistnevnte organ skal tre inn i de rettigheter skadelidte har overfor den person som forårsaket ulykken, eller dennes forsikringsforetak, i den utstrekning erstatningsorganet i skadelidtes bostedsstat har betalt erstatning for skaden.

Hver medlemsstat skal være forpliktet til å anerkjenne en slik inntreden i rettigheter som er fastsatt av en annen medlemsstat.

3. Denne artikkel får anvendelse

- a) etter at det er inngått en avtale mellom erstatningsorganene som er opprettet eller godkjent av medlemsstatene, som gjelder deres oppgaver og forpliktelser samt framgangsmåtene for refusjon,
- b) fra den dato Kommissjonen fastsetter, etter at den i nært samarbeid med medlemsstatene har forsikret seg om at en slik avtale er inngått.

Artikkel 25

Erstatning

1. Dersom det er umulig å identifisere kjøretøyet, eller dersom det innen to måneder etter ulykken er umulig å identifisere forsikringsforetaket, kan skadelidte søke om erstatning fra erstatningsorganet i den medlemsstat der vedkommende er

bosatt. Erstatningen skal ytes i henhold til bestemmelsene i artikkel 9 og 10. Erstatningsorganet skal deretter, på vilkårene fastsatt i artikkel 24 nr. 2, ha et erstatningskrav

- a) når forsikringsforetaket ikke kan identifiseres: mot garantifondet i den medlemsstat der kjøretøyet vanligvis er hjemmehørende,
- b) når kjøretøyet er ukjent: mot garantifondet i den medlemsstat der ulykken inntraff,
- c) når kjøretøyet er hjemmehørende i en tredjestat: mot garantifondet i den medlemsstat der ulykken inntraff.

2. Denne artikkel får anvendelse på ulykker forårsaket av tredjestaters kjøretøyer som er omfattet av artikkel 7 og 8.

Artikkel 26

Sentralt organ

Medlemsstatene skal treffe alle hensiktsmessige tiltak for å lette de skadelidtes, deres forsikringsgiveres eller deres juridiske representanters tilgang til de grunnleggende opplysninger som er nødvendige for å behandle erstatningskrav.

Disse grunnleggende opplysningene skal ved behov foreligge i elektronisk form i et sentralt register i hver medlemsstat, og skal gjøres tilgjengelig for de berørte parter når de uttrykkelig anmoder om det.

Artikkel 27

Sanksjoner

Medlemsstatene skal fastsette sanksjoner for overtredelse av de nasjonale bestemmelser de vedtar for å gjennomføre dette direktiv, og skal treffe de nødvendige tiltak for å sikre at de anvendes. Sanksjonene skal være virkningsfulle, stå i forhold til overtredelsen og virke avskrekkende. Medlemsstatene skal underrette Kommissjonen så snart som mulig om endringer i bestemmelser vedtatt i samsvar med denne artikkel.

KAPITTEL 8

SLUTTBESTEMMELSER

Artikkel 28

Nasjonale bestemmelser

1. Medlemsstatene kan, i samsvar med traktaten, opprettholde eller vedta bestemmelser som er gunstigere for skadelidte enn de bestemmelsene som er nødvendige for å etterkomme dette direktiv.

2. Medlemsstatene skal oversende Kommisjonen teksten til de viktigste internrettslige bestemmelser som de vedtar på det området dette direktiv omhandler.

Artikkel 29

Oppheving

Direktiv 72/166/EØF, 84/5/EØF, 90/232/EØF, 2000/26/EF og 2005/14/EF, som endret ved direktivene oppført i vedlegg I del A, oppheves, uten at dette berører medlemsstatenes forpliktelser med hensyn til fristene for innarbeiding i nasjonal lovgivning og anvendelse av direktivene oppført i vedlegg I del B.

Henvisninger til de opphevede direktivene skal forstås som henvisninger til dette direktiv og leses som angitt i sammenligningstabellen i vedlegg II.

Artikkel 30

Ikrafttredelse

Dette direktiv trer i kraft den 20. dag etter at det er kunngjort i *Den europeiske unions tidende*.

Artikkel 31

Adressater

Dette direktiv er rettet til medlemsstatene.

Utferdiget i Strasbourg, 16. september 2009.

For Europaparlamentet

President

J. BUZEK

For Rådet

Formann

C. MALMSTRÖM

VEDLEGG I

DEL A

Opphevede direktiver med oversikt over endringer
(nevnt i artikkel 29)

Rådsdirektiv 72/166/EØF (EFT L 103 av 2.5.1972, s. 1)	
Rådsdirektiv 72/430/EØF (EFT L 291 av 28.12.1972, s. 162)	
Rådsdirektiv 84/5/EØF (EFT L 8 av 11.1.1984, s. 17)	Bare artikkel 4
Europaparlaments- og rådsdirektiv 2005/14/EF (EUT L 149 av 11.6.2005, s. 14)	Bare artikkel 1
Rådsdirektiv 84/5/EØF (EFT L 8 av 11.1.1984, s. 17)	
Punkt XI.F i vedlegg I til tiltredelsesakten av 1985 (EFT L 302 av 15.11.1985, s. 218)	
Rådsdirektiv 90/232/EØF (EFT L 129 av 19.5.1990, s. 33)	Bare artikkel 4
Europaparlaments- og rådsdirektiv 2005/14/EF (EUT L 149 av 11.6.2005, s. 14)	Bare artikkel 2
Rådsdirektiv 90/232/EØF (EFT L 129 av 19.5.1990, s. 33)	
Europaparlaments- og rådsdirektiv 2005/14/EF (EUT L 149 av 11.6.2005, s. 14)	Bare artikkel 4
Europaparlaments- og rådsdirektiv 2000/26/EF (EFT L 181 av 20.7.2000, s. 65)	
Europaparlaments- og rådsdirektiv 2005/14/EF (EUT L 149 av 11.6.2005, s. 14)	Bare artikkel 5
Europaparlaments- og rådsdirektiv 2005/14/EF (EUT L 149 av 11.6.2005, s. 14)	

Del B

Liste over frister for innarbeiding i nasjonal lovgivning og anvendelse

(nevnt i artikkel 29)

Direktiv	Frist for innarbeiding	Anvendelsesdato
72/166/EØF	31. desember 1973	—
72/430/EØF	—	1. januar 1973
84/5/EØF	31. desember 1987	31. desember 1988
90/232/EØF	31. desember 1992	—
2000/26/EF	19. juli 2002	19. januar 2003
2005/14/EF	11. juni 2007	—

Vedlegg II

SAMMENLIGNINGSTABELL

Direktiv 72/166/EØF	Direktiv 84/5/EØF	Direktiv 90/232/EØF	Direktiv 2000/26/EF	Dette direktiv
Artikkel 1 nr. 1–3				Artikkel 1 nr. 1–3
Artikkel 1 nr. 4 første strekpunkt				Artikkel 1 nr. 4 bokstav a)
Artikkel 1 nr. 4 annet strekpunkt				Artikkel 1 nr. 4 bokstav b)
Artikkel 1 nr. 4 tredje strekpunkt				Artikkel 1 nr. 4 bokstav c)
Artikkel 1 nr. 4 fjerde strekpunkt				Artikkel 1 nr. 4 bokstav d)
Artikkel 1 nr. 5				Artikkel 1 nr. 5
Artikkel 2 nr. 1				Artikkel 4
Artikkel 2 nr. 2, innledende tekst				Artikkel 2 innledende tekst
Artikkel 2 nr. 2 første strekpunkt				Artikkel 2 bokstav a)
Artikkel 2 nr. 2 annet strekpunkt				Artikkel 2 bokstav b)
Artikkel 2 nr. 2 tredje strekpunkt				Artikkel 2 bokstav c)
Artikkel 3 nr. 1 første punktum				Artikkel 3 første ledd
Artikkel 3 nr. 1 annet punktum				Artikkel 3 annet ledd
Artikkel 3 nr. 2, innledende tekst				Artikkel 3 tredje ledd innledende tekst
Artikkel 3 nr. 2 første strekpunkt				Artikkel 3 tredje ledd bokstav a)
Artikkel 3 nr. 2 annet strekpunkt				Artikkel 3 tredje ledd bokstav b)
Artikkel 4 innledende tekst				Artikkel 5 nr. 1 første ledd
Artikkel 4 bokstav a) første ledd				Artikkel 5 nr. 1 første ledd
Artikkel 4 bokstav a) annet ledd første punktum				Artikkel 5 nr. 1 annet ledd
Artikkel 4 bokstav a) annet ledd annet punktum				Artikkel 5 nr. 1 tredje ledd
Artikkel 4 bokstav a) annet ledd tredje punktum				Artikkel 5 nr. 1 fjerde ledd
Artikkel 4 bokstav a) annet ledd fjerde punktum				Artikkel 5 nr. 1 femte ledd
Artikkel 4 bokstav b) første ledd				Artikkel 5 nr. 2 første ledd
Artikkel 4 bokstav b) annet ledd første punktum				Artikkel 5 nr. 2 annet ledd

Direktiv 72/166/EØF	Direktiv 84/5/EØF	Direktiv 90/232/EØF	Direktiv 2000/26/EF	Dette direktiv
Artikkel 4 bokstav b) annet ledd annet punktum				Artikkel 5 nr. 2 tredje ledd
Artikkel 4 bokstav b) tredje ledd første punktum				Artikkel 5 nr. 2 fjerde ledd
Artikkel 4 bokstav b) tredje ledd annet punktum				Artikkel 5 nr. 2 femte ledd
Artikkel 5 innledende tekst				Artikkel 6 første ledd innledende tekst
Artikkel 5 første strekpunkt				Artikkel 6 første ledd bokstav a)
Artikkel 5 annet strekpunkt				Artikkel 6 første ledd bokstav b)
Artikkel 5 avsluttende tekst				Artikkel 6 annet ledd
Artikkel 6				Artikkel 7
Artikkel 7 nr. 1				Artikkel 8 nr. 1 første ledd
Artikkel 7 nr. 2				Artikkel 8 nr. 1 annet ledd
Artikkel 7 nr. 3				Artikkel 8 nr. 2
Artikkel 8				—
	Artikkel 1 nr. 1			Artikkel 3 fjerde ledd
	Artikkel 1 nr. 2			Artikkel 9 nr. 1
	Artikkel 1 nr. 3			Artikkel 9 nr. 2
	Artikkel 1 nr. 4			Artikkel 10 nr. 1
	Artikkel 1 nr. 5			Artikkel 10 nr. 2
	Artikkel 1 nr. 6			Artikkel 10 nr. 3
	Artikkel 1 nr. 7			Artikkel 10 nr. 4
	Artikkel 2 nr. 1 første ledd innledende tekst			Artikkel 13 nr. 1 første ledd innledende tekst
	Artikkel 2 nr. 1 første strekpunkt			Artikkel 13 nr. 1 første ledd bokstav a)
	Artikkel 2 nr. 1 annet strekpunkt			Artikkel 13 nr. 1 første ledd bokstav b)
	Artikkel 2 nr. 1 tredje strekpunkt			Artikkel 13 nr. 1 første ledd bokstav c)
	Artikkel 2 nr. 1 første ledd avsluttende tekst			Artikkel 13 nr. 1 første ledd innledende tekst
	Artikkel 2 nr. 1 annet og tredje ledd			Artikkel 13 nr. 1 annet og tredje ledd
	Artikkel 2 nr. 2			Artikkel 13 nr. 2
	Artikkel 3			Artikkel 12 nr. 2
	Artikkel 4			—
	Artikkel 5			—
	Artikkel 6			—

Direktiv 72/166/EØF	Direktiv 84/5/EØF	Direktiv 90/232/EØF	Direktiv 2000/26/EF	Dette direktiv
		Artikkel 1 første ledd		Artikkel 12 nr. 1
		Artikkel 1 annet ledd		Artikkel 13 nr. 3
		Artikkel 1 tredje ledd		—
		Artikkel 1a første punktum		Artikkel 12 nr. 3 første ledd
		Artikkel 1a annet punktum		Artikkel 12 nr. 3 annet ledd
		Artikkel 2 innledende tekst		Artikkel 14 innledende tekst
		Artikkel 2 første strekpunkt		Artikkel 14 bokstav a)
		Artikkel 2 annet strekpunkt		Artikkel 14 bokstav b)
		Artikkel 3		—
		Artikkel 4		Artikkel 11
		Artikkel 4a		Artikkel 15
		Artikkel 4b første punktum		Artikkel 16 første ledd
		Artikkel 4b annet punktum		Artikkel 16 annet ledd
		Artikkel 4c		Artikkel 17
		Artikkel 4d	Artikkel 3	Artikkel 18
		Artikkel 4e første ledd		Artikkel 19 første ledd
		Artikkel 4e annet ledd første punktum		Artikkel 19 annet ledd
		Artikkel 4e annet ledd annet punktum		Artikkel 19 tredje ledd
		Artikkel 5 nr. 1		Artikkel 23 nr. 5
		Artikkel 5 nr. 2		—
		Artikkel 6		—
			Artikkel 1 nr. 1	Artikkel 20 nr. 1
			Artikkel 1 nr. 2	Artikkel 20 nr. 2
			Artikkel 1 nr. 3	Artikkel 25 nr. 2
			Artikkel 2 innledende tekst	—
			Artikkel 2 bokstav a)	Artikkel 1 nr. 6
			Artikkel 2 bokstav b)	Artikkel 1 nr. 7
			Artikkel 2 bokstav c), d) og e)	—
			Artikkel 4 nr. 1 første punktum	Artikkel 21 nr. 1 første ledd
			Artikkel 4 nr. 1 annet punktum	Artikkel 21 nr. 1 annet ledd

Direktiv 72/166/EØF	Direktiv 84/5/EØF	Direktiv 90/232/EØF	Direktiv 2000/26/EF	Dette direktiv
			Artikkel 4 nr. 1 tredje punktum	Artikkel 21 nr. 1 tredje ledd
			Artikkel 4 nr. 2 første punktum	Artikkel 21 nr. 2 første ledd
			Artikkel 4 nr. 2 annet punktum	Artikkel 21 nr. 2 annet ledd
			Artikkel 4 nr. 3	Artikkel 21 nr. 3
			Artikkel 4 nr. 4 første punktum	Artikkel 21 nr. 4 første ledd
			Artikkel 4 nr. 4 annet punktum	Artikkel 21 nr. 4 annet ledd
			Artikkel 4 nr. 5 første punktum	Artikkel 21 nr. 5 første ledd
			Artikkel 4 nr. 5 annet punktum	Artikkel 21 nr. 5 annet ledd
			Artikkel 4 nr. 6	Artikkel 22
			Artikkel 4 nr. 7	—
			Artikkel 4 nr. 8	Artikkel 21 nr. 6
			Artikkel 5 nr. 1 første ledd innledende tekst	Artikkel 23 nr. 1 første ledd innledende tekst
			Artikkel 5 nr. 1 første ledd bokstav a) innledende tekst	Artikkel 23 nr. 1 første ledd bokstav a) innledende tekst
			Artikkel 5 nr. 1 første ledd bokstav a) nr. 1	Artikkel 23 nr. 1 første ledd bokstav a) i)
			Artikkel 5 nr. 1 første ledd bokstav a) nr. 2	Artikkel 23 nr. 1 første ledd bokstav a) ii)
			Artikkel 5 nr. 1 første ledd bokstav a) nr. 3	Artikkel 23 nr. 1 første ledd bokstav a) iii)
			Artikkel 5 nr. 1 første ledd bokstav a) nr. 4	Artikkel 23 nr. 1 første ledd bokstav a) iv)
			Artikkel 5 nr. 1 første ledd bokstav a) nr. 5 innledende tekst	Artikkel 23 nr. 1 første ledd bokstav a) v) innledende tekst
			Artikkel 5 nr. 1 første ledd bokstav a) nr. 5 i)	Artikkel 23 nr. 1 første ledd bokstav a) v) første strekpunkt
			Artikkel 5 nr. 1 første ledd bokstav a) nr. 5 ii)	Artikkel 23 nr. 1 første ledd bokstav a) v) annet strekpunkt
			Artikkel 5 nr. 1 annet ledd	Artikkel 23 nr. 1 annet ledd
			Artikkel 5 nr. 2, 3 og 4	Artikkel 23 nr. 2, 3 og 4
			Artikkel 5 nr. 5	Artikkel 23 nr. 6
			Artikkel 6 nr. 1	Artikkel 24 nr. 1
			Artikkel 6 nr. 2 første ledd	Artikkel 24 nr. 2 første ledd

Direktiv 72/166/EØF	Direktiv 84/5/EØF	Direktiv 90/232/EØF	Direktiv 2000/26/EF	Dette direktiv
			Artikkel 6 nr. 2 annet ledd første punktum	Artikkel 24 nr. 2 annet ledd
			Artikkel 6 nr. 2 annet ledd annet punktum	Artikkel 24 nr. 2 tredje ledd
			Artikkel 6 nr. 3 første ledd	Artikkel 24 nr. 3
			Artikkel 6 nr. 3 annet ledd	—
			Artikkel 6a	Artikkel 26
			Artikkel 7 innledende tekst	Artikkel 25 nr. 1, innledende tekst
			Artikkel 7 bokstav a)	Artikkel 25 nr. 1 bokstav a)
			Artikkel 7 bokstav b)	Artikkel 25 nr. 1 bokstav b)
			Artikkel 7 bokstav c)	Artikkel 25 nr. 1 bokstav c)
			Artikkel 8	—
			Artikkel 9	—
			Artikkel 10 nr. 1–3	—
			Artikkel 10 nr. 4	Artikkel 28 nr. 1
			Artikkel 10 nr. 5	Artikkel 28 nr. 2
				Artikkel 29
			Artikkel 11	Artikkel 30
			Artikkel 12	Artikkel 27
Artikkel 9	Artikkel 7	Artikkel 7	Artikkel 13	Artikkel 31
				Vedlegg I
				Vedlegg II